

Asia: VN/27297/2023

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma 2024-27

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleittain

-

1. Johdanto, yleiset huomiot

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 1. Johdanto, sekä muut yleiset huomiot

Invalidiliitto kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen tasa-arvo-ohjelmasta 2024–2027. Invalidiliitto pitää tasa-arvo-ohjelman laatimista tärkeänä.

Vammaiset henkilöt ovat merkittävä vähemmistö, joka kokee enemmän syrjintää, häirintää ja väkivaltaa kuin muut. Vammaiset naiset ja tytöt ovat haavoittuvammassa asemassa suhteessa vammaisiin miehiin ja poikiin. Lisäksi pitää huomioida vammaisten naisten ja tyttöjen yhdenvertaisuus suhteessa vammattomiin naisiin ja tyttöihin sekä vammaisten miesten ja poikien suhteessa vammattomiin miehiin ja poikiin.

YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus on Suomessa ratifioitu ja saatettu lain tasolla osaksi oikeusjärjestystä. Yleissopimuksen artiklan 3 yleisenä läpileikkaavana periaatteena on miesten ja naisten tasa-arvo (g –alakohta). Hallituksen tasa-arvo-ohjelman tulee sitoutua kunnianhimoisemmin vammaisten ihmisten tasa-arvokysymyksiin.

2. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen koulutuksessa

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 2. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen koulutuksessa

Invalidiliitto kannattaa, että tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämistyötä koulutuksessa on kehitettävä edelleen. Myös vammaisten lasten ja nuorten heikompi asema koulutuksessa pitää tunnistaa, tunnustaa ja sanoittaa sekä tarttua korjaaviin toimenpiteisiin.

Kouluterveyskyselyjen perusteella eri tavoin toimintarajoitteisia lapsia ja nuoria on noin 14% vastanneista. Heillä on enemmän risteävää haavoittuvuutta tai syrjintää aiheuttavia taustoja. Muihin verrattuna heillä on lähes kolmekertainen todennäköisyys kohdata syrjivää kiusaamista tai seksuaalista väkivaltaa. Heillä on vähemmän osallisuuden kokemuksia, useammin yksinäisyyttä ja

muuta harvemmin tyytyväisyyttä elämäänsä sekä kolmekertainen todennäköisyys kokea ulkopuolisuutta tai kuusikertainen todennäköisyys kokea kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta tai kärsiä koulu-uupumuksesta. Heillä on myös enemmän avunsaannin haasteita kuin muilla: ei samanlaista mahdollisuutta keskustella jonkun kanssa mieltä painavista asioista, ei tukea ja apua hyvinvointiinsa kouluterveydenhoitajalta tai koulukuraattorilta, vaikka olisi tarvinnut. Pääasiassa toimintarajoitteisilla tytöillä tilanne on vielä heikompi kuin toimintarajoitteisilla pojilla. (Lähde: Toimintarajoitteisten nuorten hyvinvointi ja avun saaminen - Toteutuuko yhdenvertaisuus? Kouluterveyskyselyn tuloksia. Julkaisun pysyvä osoite on <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-838-8>, 2017)

Edellä mainituista lähtökohdista liian monet vammaiset lapset ja nuoret viiden vuoden takaa ovat joutuneet kasvamaan tähän päivään. Eikä tilanne ole parempi myöskään 2022 julkaistun väkivaltatutkimuksen mukaan, joka pohjautuu mm. kouluterveyskyselyihin 2019-21: jo 4-vuotiaissa toimintarajoitteisia lapsia kiusattiin enemmän. Toimintarajoitteiset pojat olivat neljä kertaa useammin ja tytöt kaksi kertaa useammin koulukiusattuna ja tunsivat itsensä yksinäiseksi kaksi kertaa useammin kuin muut nuoret. Ja edelleen toimintarajoitteiset nuoret olivat kokeneet saaneensa tarvitessaan harvemmin apua tai voivansa keskustella koulun aikuisen kanssa mieltä painavista asioista jonkin verran harvemmin kuin muut samanikäiset nuoret. (Lähde: Vammaisten henkilöiden kokeman lähisuhdeväkivallan yleisyys ja palvelujen saatavuus : Määrällinen ja laadullinen tarkastelu. Julkaisun pysyvä osoite on <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-016-5>)

Sekä yleissopimus lapsen oikeuksista että vammaisyleissopimus (erityisesti artikla 7) velvoittavat huomioimaan vammaiset lapset ja nuoret sekä perheet, joissa on vammainen perheenjäsen. Toimenpiteissä kuten vähennetään koulutus- ja työelämäsegregaatiota ottamalla huomioon moniperustaisen syrjinnän näkökulma mm. oppilaanohjauksessa pitää huomioida myös eri tavoin vammaiset ja toimintarajoitteiset lapset ja nuoret. Toimenpiteissä, kun suunnitellaan ja toteutetaan koko koulutusjärjestelmän kattava kehittämisohjelma, jonka tavoitteena on tukea ja seurata yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmien laatimista ja vaikuttavuutta, pitää huomioida ja sanoittaa myös vammaisten tyttöjen ja poikien välinen tasa-arvo sekä vammaisten lasten ja nuorten yhdenvertaisuus suhteessa vammattomiin lapsiin ja nuoriin.

3. Tasa-arvon työelämässä ja työn ja perheen yhteensovittamisen tukeminen

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 3. Tasa-arvon työelämässä ja työn ja perheen yhteensovittamisen tukeminen

Invalidiliitto kannattaa työelämän tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämistä sekä kaikenlaisen syrjimättömyyden vahvistamista työelämästä. Vammaisten henkilöiden tunnistaminen aliedustettuna, mutta potentiaalisena ryhmänä työelämässä on tärkeää.

Vammaiset henkilöt kokevat edelleen syrjintää työelämässä niin rekrytoinnissa, ylennystilanteissa kuin työyhteisön osallisuudessa. Myös kohtuullisia mukautuksia on evätty työpaikoilla. Lisäksi julkisten tukipalvelujen päätöksenteossa ei aina huomioida vammaisen henkilön työllistymisen tai työssä pysymisen mahdollisuuksia. Yhdenvertaisuusvaltuutetun raporteissa vammaisuus on vuosi toisensa jälkeen kärjessä syrjinnän perusteissa, ja yhdenvertaisuusvaltuutettu on niissä nostanut esille myös vammaisten henkilöiden kokemia syrjintätapauksia työelämässä. Tarkkaa tietoa vammaisten henkilöiden työllisyydestä on vaikea saada. Eurostatin mukaan osatyökykyisten ja täysin

työkykyisten välinen kiilu työllisyysasteessa on Suomessa 19%. Suomi sijoittuu 8. Euroopan maiden välisessä vertailussa.

Vammaisyleissopimuksen artikla 27 muistuttaa vammaisten henkilöiden oikeudesta tehdä työtä yhdenvertaisesti muiden kanssa. Hallituksen tasa-arvo-ohjelman tulee sitoutua kunnianhimoisemmin vammaisten ihmisten tasa-arvoisiin ja yhdenvertaisiin mahdollisuuksiin työelämässä. Samapalkkaisuusohjelmassa tulee ottaa huomioon vammaisen työntekijän euro suhteessa vammattomiin ja edelleen vammaisen miehen ja vammaisen naisen euro. Valtion rekrytoinneissa tulee anonymiteetin lisäksi huomioida vammaisten henkilöiden positiivinen erityiskohtelu rekrytoinneissa. Tiedonkeruuta ja tutkimusta vammaisten työllisyydestä ja sen sukupuolijakaumasta tulisi lisätä.

4. Sukupuolten tasa-arvoisen osallisuuden ja edustuksen lisääminen

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 4. Sukupuolten tasa-arvoisen osallisuuden ja edustuksen lisääminen

Invalidiliitto kannattaa tasa-arvoisen sekä yhdenvertaisen osallisuuden ja edustuksen lisäämistä. Myös vammaiset henkilöt tulee tunnistaa haavoittuvana vähemmistönä, ja vammaiset naiset ja tytöt risteävän haavoittuvuuden osalta.

Seksuaalinen häirintä

Kouluterveyskyselyjen perusteella toimintarajoitteisilla lapsilla ja nuorilla on muihin verrattuna lähes kolmekertainen todennäköisyys kohdata seksuaalista väkivaltaa, erityisesti toimintarajoitteisilla tytöillä. Nämä seksuaalisen häirinnän ja seksuaaliväkivallan kokemukset olivat myös yleistyneet vuosien 2019-2021 välillä. Myös aikuisilla toimintarajoitteisilla naisilla on enemmän seksuaalisen häirinnän tai väkivallan kokemuksia kuin muilla. (Lähde: Vammaisten henkilöiden kokeman lähisuhdeväkivallan yleisyys ja palvelujen saatavuus : Määrällinen ja laadullinen tarkastelu. Julkaisun pysyvä osoite on <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-016-5>)

Myös vammaisten henkilöiden kokemaan seksuaaliseen häirintään tulee puuttua. Vammaisyleissopimus muistuttaa vammaisista henkilöistä, joihin kohdistuu moninkertaista tai törkeää syrjintää sekä siitä, että vammaiset naiset ja tytöt ovat usein sekä kotona että kodin ulkopuolella suuremmissa vaaroissa joutua väkivallan, vahingoittamisen tai väärinkäytösten, laiminlyömisen tai välinpitämättömän kohtelun, pahoinpitelyn tai hyväksikäytön kohteiksi. Se myös velvoittaa toteuttamaan kaikki asianmukaiset lainsäädännölliset, hallinnolliset, sosiaaliset, koulutukselliset ja muut toimet suojellakseen vammaisia henkilöitä sekä kotona että kodin ulkopuolella kaikilta hyväksikäytön, väkivallan ja pahoinpitelyn muodoilta, niiden sukupuoleen perustuvat näkökohdat mukaan lukien.

Osallisuus kulttuuri-, taide- ja liikuntaharrastuksissa

Opetus- ja kulttuuriministeriön yleisavustushaun edellyttämässä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmissa tulee huomioida myös esteettömyys ja vammaisten henkilöiden yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua liikuntaan.

Poikien ja miesten syrjäytyminen ja osallisuus

Toimintarajoitteiset henkilöt kokevat enemmän väkivaltaa kuin muut. Yleisesti toimintarajoitteiset naiset ja tytöt kokevat enemmän väkivaltaa kuin toimintarajoitteiset miehet tai pojat, mutta

joissakin väkivallan muodoissa tilanne on päinvastoin. Eriarvoisuuskehitys saattaa käynnistyä varsin nuorena. Väkivaltakokemukset ovat monimuotoisia ja kasautuvat toimintarajoitteisille nuorille. Väkivaltatutkimuksen mukaan jo 4-vuotiaissa toimintarajoitteisia lapsia kiusattiin enemmän, etenkin toimintarajoitteisia poikalapsia, joista kiusaamista on kokenut jopa puolet. Toimintarajoitteiset nuoret olivat kokeneet fyysistä uhkaa kaksi kertaa useammin kuin muut nuoret, toimintarajoitteiset pojat useammin. Toimintarajoitteiset pojat olivat neljä kertaa ja tytöt kaksi useammin koulukiusattuna kuin muut nuoret.

(Lähteet: Toimintarajoitteisten nuorten hyvinvointi ja avun saaminen - Toteutuuko yhdenvertaisuus? Kouluterveyskyselyn tuloksia

Julkaisun pysyvä osoite on <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-838-8>

Vammaisten henkilöiden kokeman lähisuhdeväkivallan yleisyys ja palvelujen saatavuus : Määrällinen ja laadullinen tarkastelu. Julkaisun pysyvä osoite on <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-016-5>)

Päätöksenteon tasa-arvo

World Health Organisation (WHO) arvion mukaan noin 16% väestöstä on vammaisia. Suomessa määrän arvioidaan olevan samalla tasolla väestökyselyihin pohjautuvien tutkimusten mukaan. Kyseessä on siis merkittävä, ja haavoittuva, vähemmistö. Päätöksenteon tasa-arvossa herää kysymys vammaisten naisten ja vammaisten miesten välisestä tasa-arvosta, mutta myös yhdenvertaisuudesta verrattuna muuhun väestöön. Päätöksenteon osalta tulisi selvittää vammaisten henkilöiden edustuksellisuus.

Demokratia, osallisuus ja luottamus yhteiskunnassa

World Health Organisation (WHO) arvion mukaan noin 16% väestöstä on vammaisia. Suomessa määrän arvioidaan olevan samalla tasolla väestökyselyihin pohjautuvien tutkimusten mukaan. Vammaisten haavoittuva vähemmistöasema on tunnustettu ja YK:n vammaissopimuksella on haluttu vahvistaa vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia esimerkiksi osallistua yhteiskuntaan.

Vammaisten henkilöiden osallisuuden esteenä on yhteiskunnan esteellisyys. Invalidiliitto saa vuosittain palautetta esimerkiksi puutteista äänestyspaikkojen esteettömyydessä, mikä romuttaa vammaisten henkilöiden kohdalla perusoikeutta äänestämällä osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristönsä kehittämiseen. Esteettömyys voi olla haaste myös kuntien ja hyvinvointialueiden sekä puolueiden tilaisuuksissa. Tämä heikentää demokratiaa ja vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia osallistua.

(Lähteet

Eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisuja <https://vaalit.fi/eduskunnan-oikeusasiamiehen-ratkaisuja>

Invalidiliiton keräämiä huomioita <https://www.invalidiliitto.fi/ajankohtaista/aanestyspaikkojen-esteettomydessa-edelleen-kehitettavaa>

<https://www.invalidiliitto.fi/ajankohtaista/esteettomyden-toteutumisessa-puutteita-kevaan-2023-eduskuntavaalien>

<https://www.invalidiliitto.fi/ajankohtaista/miten-esteettomyys-toteutui-vuoden-2022-aluevaaleissa>
)

Vammaissopimus on pohjana esimerkiksi vammaisneuvostojen lakisääteisyydelle kunnissa ja hyvinvointialueille. Kuitenkin lakisääteisiä velvollisuuksia asettaa vammaisneuvosto ja huolehtia sen toimintaedellytyksiä laiminlyödään joissakin kunnissa ja hyvinvointialueilla.

Demokratian osalta tulisi selvittää, suhteutuuko vammaisten henkilöiden edustuksellisuus väestöosuuksiin niin deskriptiivisesti kuin substantiivisesti. Toimenpiteissä tulee tunnistaa vammaisten naisten ja vammaisten miesten haavoittuva asema sekä heidän välisensä tasa-arvon lisäksi yhdenvertaisuus suhteessa muuhun väestöön.

5. Naisiin kohdistuva-, lähisuhde sekä muu väkivalta

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 5. Naisiin kohdistuva-, lähisuhde sekä muu väkivalta

Invalidiliitto kannattaa naisiin kohdistuvan väkivallan sekä lähisuhdeväkivallan sekä muun väkivallan ennaltaehkäisyä ja torjuntaa. Suomalaiset naiset kokevat väkivaltaa huomattavasti enemmän kuin EU-maissa asuvat naiset keskimäärin, ja vammaiset henkilöt kokevat enemmän väkivaltaa kuin muut, erityisesti lähisuhdeväkivaltaa ja erityisesti vammaiset naiset ja tytöt. Vammaisten henkilöiden kokemaan kaltoinkohteluun ja väkivaltaan liittyvä eriarvoisuus lähtee kehittymään jo hyvin nuorella iällä ja altistaa myöhemmälle väkivallalle. Väkivalta voi seurata eri elämänvaiheita, sitä esiintyy eri muodoissa ja seuraukset ovat aina merkittäviä. Avunsaanti on kuitenkin haasteellista ja avunsaantiin liittyviä esteitä tulisi poistaa.

Väkivaltatutkimuksen mukaan jo 4-vuotiaissa toimintarajoitteisia lapsia kiusattiin enemmän kuin muita. Toimintarajoitteiset nuoret kokeneet vähintään yhtä väkivallan muotoa 1,5 kertaa useammin kuin muut nuoret: fyysistä uhkaa kaksi kertaa useammin, koulukiusaamista 2-4 kertaa useammin, useammin seksuaalisen häirinnän ja seksuaaliväkivallan kokemuksia sekä väkivaltaa vanhempiensa tai muiden huolta pitävien aikuisten taholta. Seksuaalisen häirinnän ja seksuaaliväkivallan kokemukset olivat myös yleistyneet vuosien 2019-2021 välillä. Yleisesti tilanne on huonompi toimintarajoitteisilla tytöillä kuin toimintarajoitteisilla pojilla. Lisäksi toimintarajoitteiset nuoret olivat kokeneet saaneensa tarvitessaan harvemmin apua tai voivansa keskustella koulun aikuisen kanssa mieltä painavista asioista jonkin verran harvemmin kuin muut samanikäiset nuoret.

Myös aikuisiässä toimintarajoitteiset henkilöt kokevat kaksi kertaa enemmän väkivaltaa kuin muut, erityisesti lähisuhdeväkivaltaa ja erityisesti toimintarajoitteiset naiset. Sukupuolten välillä on eroja väkivallan muodoissa. Tekijä on useimmiten nykyinen tai entinen puoliso tai seurustelukumppani. Väkivaltaa voitiin kokea myös omaishoitajan, henkilökohtaisen avustajan tai sote-ammattilaisen taholta. Vammaisen henkilön arjessa saaman avun (julkisten palveluiden tuki, henkilökohtainen apu, läheisen apu) ja väkivallan suhteen on korrelaatio. Avunpuute voi altistaa väkivallalle. Avunsaannin esteet nousevat esiin myös aikuisten kohdalla. Noin neljäsosa jättää kertomatta kokemastaan väkivallasta, mutta niistäkin, jotka kertovat väkivallasta viralliselle taholle, vain noin puolet ovat saaneet apua. Täten vain noin kolmasosa väkivaltaa kokeneista on avun piirissä. Avun hakemisen esteinä ovat mm. saatavuus, saavutettavuus ja esteettömyys.

(Lähde: Vammaisten henkilöiden kokeman lähisuhdeväkivallan yleisyys ja palvelujen saatavuus : Määrällinen ja laadullinen tarkastelu. Julkaisun pysyvä osoite on <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-016-5>)

Vammaisten henkilöiden kokeman väkivallan muotojen erityispiirteitä ei tunnisteta, eikä riippuvuussuhde- tai valta-asetelmia väkivallan tekijään kuten omaishoitajaan, henkilökohtaisen

avustajaan tai sote-ammattilaiseen. Myöskään viharikoksen mahdollisuutta ei välttämättä tunnisteta. Vuoden 2022 poliisiammattikorkeakoulun selvityksessä poliisille tulleista viharikoksista yli 50 prosentissa kaikista vammaisuuteen liittyvistä viharikosepäilyistä tekijä oli uhrille tuttu (Lähde: <https://polamk.fi/-/viharikosepäilyjen-maara-jatkaa-kasvuuaan>)

Istanbulin sopimuksen lisäksi YK:n vammaisyleissopimus (vammaisopimus) muistuttaa vaikeista olosuhteista, joita kohtaavat ne vammaiset henkilöt, joihin kohdistuu moninkertaista tai törkeää syrjintää. Siinä nostetaan esille myös, että vammaiset naiset ja tytöt ovat usein sekä kotona että kodin ulkopuolella suuremmissa vaaroissa joutua väkivallan, vahingoittamisen tai väärinkäytösten, laiminlyönnin tai välinpitämättömän kohtelun, pahoinpitelyn tai hyväksikäytön kohteiksi. Se muistuttaa vammaisten lasten ihmisoikeuksista [LAPE] sekä sukupuolinäkökulman sisällyttämisestä. Vammaisyleissopimuksen velvoittaa erilaisiin näkökulmiin väkivallan vastaisissa ja ennaltaehkäisevissä toimenpiteissä erityisesti artikloissa: 6 vammaisista naisista, 7 vammaisista lapsista, 8 tietoisuuden lisäämisestä, 9 esteettömyydestä ja saavutettavuudesta, 14 henkilön vapaudesta ja turvallisuudesta, 15 vapaudesta kidutuksesta tai julmasta, epäinhimillisestä tai halventavasta kohtelusta tai rangaistuksesta, 16 vapaudesta hyväksikäytöstä, väkivallasta ja pahoinpitelystä, 17 henkilön koskemattomuuden suojelusta sekä 31 tilastoista ja tietojenkeruusta.

GREVIO on raporteissaan nostanut lukuisissa kohdissa esiin intersektionaalisuuden, vähemmistöt ja risteävän haavoittuvuuden, jotka koskevat myös vammaisia henkilöitä.

Vammaiserityisiä näkökulmia ml. kulttuurierityiset asiat, seksuaalinen suuntautuminen ja sukupuoliuus sekä väkivallan muodot tulee huomioida väkivallan vastaisissa toimenpiteissä, niistä pitää lisätä tietoisuutta ja kouluttaa. Vammaisten henkilöiden kohdalla ikätason tai ymmärryksen mukainen seksuaalikasvatus, seksuaalioikeus- ja -terveyskasvatus, ehkäisyneuvonta voidaan jättää vähemmälle tai kokonaan pois, mikä entisestään lisää haavoittuvuutta. Väki- ja seksivaltapalveluiden esteettömyyttä ja saavutettavuutta tulisi kohentaa koko palveluketjussa, rakenteissa ja koordinaatiossa, ja työn tulisi olla jatkuvaa. Julkisten rahoittajien tulisi tunnistaa tämä myös ohjaavana tekijänä ihmisoikeuksien ja yhdenvertaisuuden sekä vammaisopimuksen läpileikkaavan ja siten painavan esteettömyysartiklan 9 näkökulmasta.

Erilaisten toimenpideohjelmien, hankkeiden ja toimenpiteiden sanoituksessa, kuvituksessa, toimenpiteissä ja tilastoissa/raportoinnissa tulee ottaa huomioon haavoittuvat vähemmistöt kuten vammaiset henkilöt. Vammaisten henkilöiden kohdalla tulee tunnistaa terveydenhuollon ja sosiaalipalvelujen kuten vammaispalvelujen merkitys väkivallan vastaisessa työssä ja ehkäisyssä. Vammaisista henkilöistä on vain vähän tutkimuksia ja tilastoja, mutta ne kuitenkin osoittavat vammaisten henkilöiden merkittävästi heikomman tilanteen. Tämän takia tiedonkeräystä, tutkimuksia ja tilastoja pitäisi vahvistaa ja raportoinnin pohjalta kohdentaa toimenpiteitä Istanbulin sopimuksen ja YK vammaisopimuksen mukaisesti.

6. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen Euroopan unionissa ja kansainvälisessä toiminnassa

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 6. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen Euroopan unionissa ja kansainvälisessä toiminnassa

Invalidiliitto kannattaa Suomen roolia EU-maiden joukossa, joka rakentaa unionia, jossa yhdenvertaisuutta edistetään. Myös kansainvälisissä yhteyksissä tärkeää jatkaa pitkän aikavälin ihmisoikeuspoliittista linjaa huomioiden myös vammaisten ihmisoikeudet ja YK vammaisopimus. EUn ja kansainvälisten järjestöjen (mm. UN Women) toiminnassa tulee pitää syrjivistä

käytännöistä esimerkiksi vammaisten henkilöiden ja erityisesti vammaisten naisten työllistämistä kansainvälisiin asiantuntijatehtäviin.

7. Institutionaaliset rakenteet

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 7. Institutionaaliset rakenteet

Invalidiliitto kannattaa työskentelyä yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämiseksi yhteiskunnassa. Myös vammaisilla henkilöillä on oikeus tuntea olonsa turvallisiksi ja hyväksi Suomessa. Vammaisuus tulee huomioida läpileikkaavasti ja sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista myös vammaisnäkökulmasta kaikissa hankkeissa, ohjelmissa ja uudistuksissa.

YK:n Pekingin julistuksessa ja toimintaohjelmassa muistutetaan ponnistelujen tehostamisesta kaikkien ihmisoikeuksien ja perusvapauksien turvaamiseksi kaikille naisille ja tytöille, joiden vaikutusvallan ja aseman edistämisen tiellä on esimerkiksi vammaisuudestaan johtuvia esteitä. Samoin YK:n vammaisyleissopimus muistuttaa vaikeista olosuhteista, joita kohtaavat ne vammaiset henkilöt, joihin kohdistuu moninkertaista tai törkeää syrjintää. Siinä nostetaan esille myös, että vammaiset naiset ja tytöt ovat usein sekä kotona että kodin ulkopuolella suuremmissa vaaroissa joutua väkivallan, vahingoittamisen tai väärinkäytösten, laiminlyönnin tai välinpitämättömän kohtelun, pahoinpitelyn tai hyväksikäytön kohteiksi

Perus- ja ihmisoikeusohjelman valmistelussa ja toteutuksessa tulee huomioida sukupuolinäkökulma myös vammaisnäkökulmasta. Poliisin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyössä, ohjeissa häirintätilanteisiin ja epäasialliseen kohteluun puuttumiseen tulee huomioida myös vammaisten henkilöiden kokema häirintä ja epäasiallinen kohtelu. Monimuotoisen rekrytoinnin tulee koskea myös vammaisia työnhakijoita. Vammaisia henkilöitä tulisi myös tukea toivomansa lapsiluvun saavuttamisessa. Tasa-arvo työssä pitää huomioida ja sanoittaa myös vammaisten naisten tai tyttöjen ja miesten tai poikien välinen tasa-arvo sekä vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuussuhteessa vammattomiin henkilöihin.

Leppäjoki-Tiistola Sanna
Invalidiliitto ry